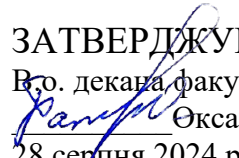

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»

Факультет соціо-психологічної діяльності, реабілітації та професійної освіти
Кафедра інклюзивної освіти, реабілітації та гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету

 Олександра ПАЛІЛЮЛЬКО

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

СОЦІОЛОГІЯ І СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
освітньо-професійна програма	"Професійна освіта (Цифрові технології)"
шифр і назва галузі знань	01 Освіта / Педагогіка
шифр і назва спеціальності	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
назва спеціалізації	015.39 Цифрові технології
мова викладання	Українська

м. Кам'янець-Подільський
2024 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Навчально-реабілітаційним закладом вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»

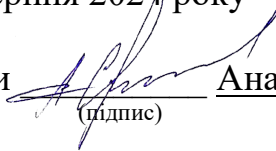
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Палилюлько О. М., кандидат історичних наук, доцент

Робоча програма обговорена та схвалена на засіданні кафедри інклюзивної освіти, реабілітації та гуманітарних наук

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року

В.о. завідувача кафедри

Анатолій СКРИПНИК

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

28 серпня 2024 року

1. Мета освітнього компонента

1.1. Мета вивчення ОК: дати здобувачам вищої освіти розгорнуте уявлення про суспільство як багатогранний феномен, в якому відбуваються процеси соціалізації кожної з особистостей, в тому числі і осіб з особливими фізичними та ментальними потребами; розкрити практичне значення соціологічних знань у сучасному суспільстві; формувати у студентів комплексний соціологічний підхід до вивчення різноманітних соціальних явищ та процесів.

1.2. Компетентності, яких набувають здобувачі в процесі вивчення ОК:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. К 09. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. К 11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії. К 27. Здатність аналізувати соціальні процеси та освітнє середовище з позицій інклюзивності, враховувати потреби осіб з різним соціальним статусом й освітніми потребами, а також впроваджувати інклюзивні підходи та принципи соціальної справедливості у професійну діяльність.

1.2. Програмні результати навчання:

Програмні результати навчання	ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України. ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами. ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності. ПР 27. Знати основи інклюзивної освіти та соціальної справедливості на рівні, необхідному для врахування різноманітних потреб учасників освітнього процесу та вміти впроваджувати інклюзивні підходи у професійну діяльність.

2. Опис ОК

2.1. Найменування показників:

2.1.1. Кількість кредитів – 3

2.1.2. Загальна кількість годин – 90

2.1.3. Кількість модулів – 1

2.1.4. Кількість змістових модулів – 2

2.1.5. Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва) – доповідь із супроводженням презентації до обраної теми (модуля).

2.2. Характеристика освітнього компонента:

2.2.1. Форма навчання – *очна (денна), заочна.*

2.2.2. Статус ОК (обов'язковий/самостійного вибору) – *обов'язковий ОК загальної підготовки.*

2.2.3. Передумови для вивчення ОК (перелік ОК, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання) – Історія української державності та культури, Правознавство.

ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).

ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПР 23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.

ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

ПР 26. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

3. Обсяг освітнього компонента

3.1. Інформаційний обсяг ОК

Змістовий модуль 1. Загальна теорія та історія соціології й соціальної інклюзії. Суб'єкти суспільного життя

Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука. Соціологія й соціальна інклюзія та її місце в системі сучасних наук. Об'єкт і предмет соціології та соціальної інклюзії. Закони, категорії і методи соціології. Структура і рівні соціологічного знання. Основні функції соціології та соціальної інклюзії. Зв'язок соціології та соціальної інклюзії з іншими суспільними науками

Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки. Логіка виникнення соціології. О.Конт — засновник соціології . Г.Спенсер як

продовжувач позитивістської лінії в соціології. Соціологічний позитивізм. Соціологічний психологізм.

Тема 3. Класична соціологія. Соціологія Е. Дюркгайма. Соціологія М.Вебера. Німецька формальна соціологія (Г. Зіммель та Ф. Тьонніс).

Тема 4. Соціологія другої половини XX ст. Майбутнє соціології. Характерні риси сучасної соціології. Структурні парадигми теоретичної соціології. Інтерпретативні парадигми соціології. Емпірична соціологія. Теорія постіндустріального суспільства та постмодернізм. Що чекає соціологію у майбутньому?

Тема 5. Основні етапи розвитку української соціології. Витоки української протосоціології. Початки української соціології. Розвиток вітчизняної соціології у XX ст. Соціологічні дослідження українських учених XX-ст. в еміграції. Розвиток української соціології з часів незалежної України до сьогодні.

Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії. Процес зародження й становлення соціальної інклюзії в країнах світу. Розвиток інклюзивної освіти в Україні.

Тема 7. Суспільство як цілісна система. Суспільство і природа. Системний підхід до суспільства в соціології. Джерела і характер суспільного розвитку.

Тема 8. Загальнотеоретичні та історичні відомості з соціології та соціальної інклюзії. Соціологія та її місце в системі сучасних наук. Соціальна інклюзія та її характерні риси. Функції соціології та соціальної інклюзії. Зв'язок соціології з іншими суспільними науками. Методи соціології. Логіка виникнення соціології. Суспільство і природа. Системний підхід до суспільства в соціології. Джерела і характер суспільного розвитку. Соціологічний позитивізм. Соціологічний психологізм. Німецька формальна соціологія. Розвиток вітчизняної соціології. Українська соціологія з часів незалежної України до сьогодні. Процес зародження й становлення соціальної інклюзії в країнах світу. Розвиток інклюзивної освіти в Україні.

Тема 9. Соціологія особистості. Ключові поняття і категорії соціології особистості. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість. Основні проблеми соціології особистості

Тема 10. Соціологія сім'ї. Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Система категорій соціологічного дослідження сім'ї. Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці. Тенденції розвитку сучасної сім'ї

Тема 11. Соціологія молоді. Місце соціології молоді в системі соціологічного знання та в державній молодіжній політиці. Основні поняття і категорії соціології молоді. Стан дослідження молодіжних проблем і необхідність розвитку соціології молоді в Україні.

Тема 12. Соціологія релігії. Соціологія релігії як галузь наукового знання. Виникнення та розвиток соціології релігії. Релігія як предмет соціологічного аналізу. Складові компоненти релігійності. Суспільно-функціональний характер релігії. Соціологічне осмислення релігійного життя в Україні

Тема 13. Етносоціологія і соціологія нації. Етносоціологія та предмет її дослідження. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот. Проблема нації в працях українських і зарубіжних соціологів та основні концептуальні схеми соціології нації. Проблематика етносоціології та соціології нації. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні та їхня специфіка.

Тема 14. Характерні особливості суб'єктів суспільного життя. Ключові поняття і категорії соціології особистості. Основні проблеми соціології особистості. Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці. Тенденції розвитку сучасної сім'ї. Місце соціології молоді в системі соціологічного знання та в державній молодіжній політиці. Основні поняття і категорії соціології молоді. Стан дослідження молодіжних проблем і необхідність розвитку соціології молоді в Україні. Виникнення та розвиток соціології релігії. Релігія як предмет соціологічного аналізу. Суспільно-функціональний характер релігії. Соціологічне осмислення релігійного життя в Україні. Етносоціологія та предмет її дослідження. Проблема нації в працях українських і зарубіжних соціологів та основні концептуальні схеми соціології нації. Проблематика етносоціології та соціології нації. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні та їхня специфіка.

Змістовий модуль 2. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів та організація й проведення соціологічних досліджень цих сфер

Тема 15. Соціологія культури. Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Поняття культури та специфіка її дослідження в соціології. Основні категорії соціології культури. Специфіка соціокультурної ситуації в Україні.

Тема 16. Соціологія політики. Соціологічні підходи до аналізу політичних реалій. Поняття і категорії соціології політики. Основні складові соціології політики. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.

Тема 17. Соціологія праці та управління. Основні етапи розвитку соціологічного знання про економічну сферу. Соціологія праці й управління, її поняття і категорії. Роль соціології у дослідженні економічних процесів у сучасній Україні.

Тема 18. Соціологія конфлікту. Поняття конфлікту, його соціальна природа та функції у суспільстві. Становлення соціології конфлікту. Соціологічні теорії конфлікту. Структура та динамічні показники конфліктів. Управління соціальними конфліктами

Тема 19. Соціологія девіації та соціальний контроль. Сутність соціальної девіації. Теорії девіантної поведінки. Причини і види девіантної поведінки. Попередження соціальних девіацій та соціальний контроль.

Тема 20. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів. Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Поняття культури та специфіка її дослідження в соціології. Основні категорії соціології культури. Специфіка

соціокультурної ситуації в Україні. Соціологічні підходи до аналізу політичних реалій. Поняття і категорії соціології політики. Основні складові соціології політики. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні. Основні етапи розвитку соціологічного знання про економічну сферу. Соціологія праці й управління, її поняття і категорії. Роль соціології у дослідженні економічних процесів у сучасній Україні. Поняття конфлікту, його соціальна природа та функції у суспільстві. Становлення соціології конфлікту. Соціологічні теорії конфлікту. Структура та динамічні показники конфліктів. Управління соціальними конфліктами.

Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження. Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки. Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження.

Тема 22. Методична частина програми конкретно-соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Стратегічний та робочий плани дослідження.

Тема 23. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень. Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки. Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Стратегічний та робочий плани дослідження.

3.2. Розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять, програма освітнього компонента

3.2.1. Очна (денна) форма

1) Програма ОК

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	РАЗОМ	л	пр	сем	лаб	с.р.
Змістовий модуль 1. Загальна теорія та історія соціології й соціальної інклюзії. Суб'єкти суспільного життя	58	22	-	4	-	32
Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки	6	2	-	-	-	4
Тема 3. Класична соціологія	4	2	-	-	-	2
Тема 4. Соціологія другої половини ХХ ст. Майбутнє соціології	6	2	-	-	-	4
Тема 5. Основні етапи розвитку української соціології	6	2	-	-	-	4
Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії	4	2	-	-	-	2
Тема 7. Суспільство як цілісна система	4	2	-	-	-	2
Тема 8. Загальнотеоретичні та історичні відомості з соціології та соціальної	2	-	-	2	-	-

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	РАЗОМ	л	пр	сем	лаб	с.р.
інклюзії						
Тема 9. Соціологія особистості	4	2	-	-	-	2
Тема 10. Соціологія сім'ї	4	2	-	-	-	2
Тема 11. Соціологія молоді	4	2	-	-	-	2
Тема 12. Соціологія релігії	4	-	-	-	-	4
Тема 13. Етносоціологія і соціологія нації	4	2	-	-	-	2
Тема 14. Характерні особливості суб'єктів суспільного життя	2	-	-	2	-	-
Змістовий модуль 2. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів та організація й проведення соціологічних досліджень цих сфер	32	10	-	4	-	18
Тема 15. Соціологія культури	4	2	-	-	-	2
Тема 16. Соціологія політики	4	2	-	-	-	2
Тема 17. Соціологія праці та управління	4	2	-	-	-	2
Тема 18. Соціологія конфлікту	4	2	-	-	-	2
Тема 19. Соціологія девіації та соціальний контроль	4	-	-	-	-	4
Тема 20. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів	2	-	-	2	-	-
Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	4	2	-	-	-	2
Тема 22. Методична частина програми конкретно-соціологічного дослідження	4	-	-	-	-	4
Тема 23. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень	2	-	-	2	-	-
РАЗОМ	90	32	-	8	-	50

2) Теми та короткий зміст лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
1	Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	Соціологія й соціальна інклюзія та її місце в системі сучасних наук. Об'єкт і предмет соціології та соціальної інклюзії. Основні функції соціології та соціальної інклюзії.	2
2	Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки	Логіка виникнення соціології. О. Конт — засновник соціології. Г. Спенсер як продовжувач позитивістської лінії в соціології.	2
3	Тема 3. Класична соціологія	Соціологія Е. Дюркгайма. Соціологія М. Вебера.	2
4	Тема 4. Соціологія другої половини XX ст. Майбутнє соціології	Характерні риси сучасної соціології. Теорія постіндустріального суспільства та постмодернізм. Що чекає соціологію у майбутньому?	2
5	Тема 5. Основні етапи	Витоки української протосоціології.	2

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
	розвитку української соціології	Початки української соціології. Розвиток вітчизняної соціології у XX ст.	
6	Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії	Процес зародження й становлення соціальної інклюзії в країнах світу. Етапи розвитку соціальної інклюзії.	2
7	Тема 7. Суспільство як цілісна система	Суспільство і природа. Системний підхід до суспільства в соціології.	2
8	Тема 9. Соціологія особистості	Ключові поняття і категорії соціології особистості. Основні проблеми соціології особистості	2
9	Тема 10. Соціологія сім'ї	Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Система категорій соціологічного дослідження сім'ї.	2
10	Тема 11. Соціологія молоді	Місце соціології молоді в системі соціологічного знання та в державній молодіжній політиці. Основні поняття і категорії соціології молоді.	2
11	Тема 12. Етносоціологія і соціологія нації	Етносоціологія та предмет її дослідження. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот. Проблема нації в працях українських і зарубіжних соціологів та основні концептуальні схеми соціології нації.	2
12	Тема 15. Соціологія культури	Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Поняття культури та специфіка її дослідження в соціології.	2
13	Тема 16. Соціологія політики	Соціологічні підходи до аналізу політичних реалій. Поняття і категорії соціології політики.	2
14	Тема 17. Соціологія праці та управління	Соціологія праці й управління, її поняття і категорії. Роль соціології у дослідженні економічних процесів у сучасній Україні.	2
15	Тема 18. Соціологія конфлікту	Поняття конфлікту, його соціальна природа та функції у суспільстві. Становлення соціології конфлікту. Управління соціальними конфліктами.	2
16	Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки.	2
Разом			32

3) Теми та короткий зміст семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що вносяться на вивчення	Кількість годин
1	Тема 8. Загальнотеоретичні й історичні відомості з соціології та соціальної інклюзії	Соціологія та її місце в системі сучасних наук. Соціальна інклюзія та її характерні риси. Функції соціології та соціальної інклюзії. Зв'язок соціології з іншими суспільними науками. Методи соціології. Логіка виникнення соціології. Суспільство і природа. Системний підхід до суспільства в соціології. Джерела і характер суспільного розвитку. Соціологічний позитивізм. Соціологічний психологізм. Німецька формальна соціологія. Розвиток вітчизняної соціології. Українська соціологія з часів незалежної України до сьогодення. Процес зародження й становлення соціальної інклюзії в країнах світу. Розвиток інклюзивної освіти в Україні.	2
2	Тема 14. Характерні особливості суб'єктів суспільного життя	Ключові поняття і категорії соціології особистості. Основні проблеми соціології особистості. Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці. Тенденції розвитку сучасної сім'ї. Місце соціології молоді в системі соціологічного знання та в державній молодіжній політиці. Основні поняття і категорії соціології молоді. Стан дослідження молодіжних проблем і необхідність розвитку соціології молоді в Україні. Виникнення та розвиток соціології релігії. Релігія як предмет соціологічного аналізу. Суспільно-функціональний характер релігії. Соціологічне осмислення релігійного життя в Україні. Етносоціологія та предмет її дослідження. Проблема нації в працях українських і зарубіжних соціологів та основні концептуальні схеми соціології нації. Проблематика етносоціології та соціології нації. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні та їхня специфіка.	2

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
3	Тема 20. Основні сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів	Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Поняття культури та специфіка її дослідження в соціології. Основні категорії соціології культури. Специфіка соціокультурної ситуації в Україні. Соціологічні підходи до аналізу політичних реалій. Поняття і категорії соціології політики. Основні складові соціології політики. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні. Основні етапи розвитку соціологічного знання про економічну сферу. Соціологія праці й управління, її поняття і категорії. Роль соціології у дослідженні економічних процесів у сучасній Україні. Поняття конфлікту, його соціальна природа та функції у суспільстві. Становлення соціології конфлікту. Соціологічні теорії конфлікту. Структура та динамічні показники конфліктів. Управління соціальними конфліктами.	2
4	Тема 23. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень.	Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень. Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки. Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Стратегічний та робочий плани дослідження.	2
Разом			8

4) Теми та короткий зміст практичних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
		<i>Не передбачено</i>	
Разом			-

5) Теми та короткий зміст лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
		<i>Не передбачено</i>	
Разом			-

6) Теми, що виносяться на самостійне опрацювання, їх короткий зміст

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
1	Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	Закони, категорії і методи соціології. Структура і рівні соціологічного знання. Зв'язок соціології та соціальної інклюзії з іншими суспільними науками.	2
2	Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки	Соціологічний позитивізм. Соціологічний психологізм.	4
3	Тема 3. Класична соціологія	Німецька формальна соціологія. Соціологічне вчення Г.Зіммеля. Ф.Тьонніс та його соціологічні підходи	2
4	Тема 4. Соціологія другої половини XX ст. Майбутнє соціології	Структурні парадигми теоретичної соціології. Інтерпретативні парадигми сучасної соціології. Емпірична соціологія.	4
5	Тема 5. Основні етапи розвитку української соціології	Соціологічні дослідження українських учених XX-ст. в еміграції. Розвиток української соціології з часів незалежної України до сьогодення.	4
6	Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії	Розвиток інклюзивної освіти в Україні. Сучасний стан інклюзивності в Україні.	2
7	Тема 7. Суспільство як цілісна система	Джерела суспільного розвитку. Характер суспільного розвитку.	2
8	Тема 9. Соціологія особистості	Підходи до визначення особистості як соціальної істоти. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість.	2
9	Тема 10. Соціологія сім'ї	Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Система категорій соціологічного дослідження сім'ї.	2
10	Тема 11. Соціологія молоді	Стан дослідження молодіжних проблем у нашій державі. Причини та необхідність розвитку соціології молоді в	2

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
		Україні.	
11	Тема 12. Соціологія релігії	Соціологія релігії як галузь наукового знання. Виникнення та розвиток соціології релігії. Релігія як предмет соціологічного аналізу. Складові компоненти релігійності. Суспільно-функціональний характер релігії. Соціологічне осмислення релігійного життя в Україні	4
12	Тема 13. Етносоціологія і соціологія нації	Проблематика етносоціології та соціології нації. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні та їхня специфіка.	2
13	Тема 15. Соціологія культури	Основні категорії соціології культури. Специфіка соціокультурної ситуації в Україні.	2
14	Тема 16. Соціологія політики	Основні складові соціології політики. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.	2
15	Тема 17. Соціологія праці та управління	Основні етапи розвитку соціологічного знання про економічну сферу.	2
16	Тема 18. Соціологія конфлікту	Соціологічні теорії конфлікту. Структура та динамічні показники конфліктів.	2
17	Тема 19. Соціологія девіації та соціальний контроль	Теорії девіантної поведінки. Причини і види девіантної поведінки.	4
18	Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження.	2
19	Тема 22. Методична частина програми конкретно-соціологічного дослідження	Розрахунок і обґрунтування вибірки. Робочий плани дослідження.	4
Разом			50

3.2.1. Заочна форма

1) Програма ОК

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	РАЗОМ	л	пр	сем	лаб	с.р
Змістовий модуль. Теоретико-практичні та історичні основи соціології й соціальної інклюзії.	56	2		2		52
Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки	6		-	-	-	6
Тема 3. Класична соціологія	4	-	-	-	-	4
Тема 4. Соціологія другої половини ХХ ст. Майбутнє соціології	6	-	-	-	-	6
Тема 5. Основні етапи розвитку української соціології	4	-	-	-	-	4
Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії	4	-	-	-	-	4
Тема 7. Суспільство як цілісна система	4	-	-	-	-	4
Тема 8. Загальнотеоретичні й історичні відомості з соціології та соціальної інклюзії	2	-	-	2	-	0
Тема 9. Соціологія особистості	4	-	-	-	-	4
Тема 10. Соціологія сім'ї	4	-	-	-	-	4
Тема 11. Соціологія молоді	4	-	-	-	-	4
Тема 12. Соціологія релігії	4	-	-	-	-	4
Тема 13. Етносоціологія і соціологія нації	4	-	-	-	-	4
Тема 14. Характерні особливості суб'єктів суспільного життя	2	-	-	-	-	2
Змістовий модуль 2. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів та організація й проведення соціологічних досліджень цих сфер	34			2		32
Тема 15. Соціологія культури	4	-	-	-	-	4
Тема 16. Соціологія політики	6	-	-	-	-	6
Тема 17. Соціологія праці та управління	4	-	-	-	-	4
Тема 18. Соціологія конфлікту	4	-	-	-	-	4
Тема 19. Соціологія девіації та соціальний контроль	4	-	-	-	-	4
Тема 20. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів	2	-	-	-	-	2
Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	4	-	-	2	-	2
Тема 22. Методична частина програми конкретно-соціологічного дослідження	4	-	-	-	-	4
Тема 23. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень	2	-	-	-	-	2
РАЗОМ	90	2	-	4	-	84

2) Теми та короткий зміст лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
1	Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	Соціологія й соціальна інклюзія та її місце в системі сучасних наук. Об'єкт і предмет соціології та соціальної інклюзії. Основні функції соціології та соціальної інклюзії.	2
Разом			2

3) Теми та короткий зміст семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
1	Тема 8. Загальнотеоретичні й історичні відомості з соціології та соціальної інклюзії	Соціологія та її місце в системі сучасних наук. Соціальна інклюзія та її характерні риси. Функції соціології та соціальної інклюзії. Зв'язок соціології з іншими суспільними науками. Методи соціології. Логіка виникнення соціології. Суспільство і природа. Системний підхід до суспільства в соціології. Джерела і характер суспільного розвитку. Соціологічний позитивізм. Соціологічний психологізм. Німецька формальна соціологія. Розвиток вітчизняної соціології. Українська соціологія з часів незалежної України до сьогодення. Процес зародження й становлення соціальної інклюзії в країнах світу. Розвиток інклюзивної освіти в Україні.	2
2	Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження — це створення стратегічного документа, що визначає логіку, обсяг та методи збору даних. Програма складається з двох основних блоків: методологічного та процедурного.	2
Разом			4

4) Теми та короткий зміст практичних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
		<i>Не передбачено</i>	
Разом			-

5) Теми та короткий зміст лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин*
		<i>Не передбачено</i>	
Разом			-

6) Теми, що виносяться на самостійне опрацювання, їх короткий зміст

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
1	Тема 1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука	Закони, категорії і методи соціології. Структура і рівні соціологічного знання. Зв'язок соціології та соціальної інклюзії з іншими суспільними науками.	2
2	Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки	Соціологічний позитивізм. Соціологічний психологізм.	6
3	Тема 3. Класична соціологія	Німецька формальна соціологія. Соціологічне вчення Г. Зіммеля. Ф.Тьонніс та його соціологічні підходи	4
4	Тема 4. Соціологія другої половини XX ст. Майбутнє соціології	Структурні парадигми теоретичної соціології. Інтерпретативні парадигми сучасної соціології. Емпірична соціологія.	6
5	Тема 5. Основні етапи розвитку української соціології	Соціологічні дослідження українських учених XX-ст. в еміграції. Розвиток української соціології з часів незалежної України до сьогодення.	4
6	Тема 6. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії	Розвиток інклюзивної освіти в Україні. Сучасний стан інклюзивності в Україні.	4
7	Тема 7. Суспільство як цілісна система	Джерела суспільного розвитку. Характер суспільного розвитку.	4
8	Тема 9. Соціологія особистості	Підходи до визначення особистості як соціальної істоти. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість.	4
9	Тема 10. Соціологія сім'ї	Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Система категорій соціологічного дослідження сім'ї.	4
10	Тема 11. Соціологія молоді	Стан дослідження молодіжних проблем у нашій державі. Причини та необхідність розвитку соціології молоді в Україні.	4

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
11	Тема 12. Соціологія релігії	Соціологія релігії як галузь наукового знання. Виникнення та розвиток соціології релігії. Релігія як предмет соціологічного аналізу. Складові компоненти релігійності. Суспільно-функціональний характер релігії. Соціологічне осмислення релігійного життя в Україні	4
12	Тема 13. Етносоціологія і соціологія нації	Проблематика етносоціології та соціології нації. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні та їхня специфіка.	4
13	Тема 14. Характерні особливості суб'єктів суспільного життя	Основні проблеми соціології особистості. Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Тенденції розвитку сучасної сім'ї. Місце соціології молоді в системі соціологічного знання та в державній молодіжній політиці. Стан дослідження молодіжних проблем і необхідність розвитку соціології молоді в Україні. Релігія як предмет соціологічного аналізу. Соціологічне осмислення релігійного життя в Україні. Проблема нації в працях українських і зарубіжних соціологів та основні концептуальні схеми соціології нації. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні та їхня специфіка.	2
14	Тема 15. Соціологія культури	Основні категорії соціології культури. Специфіка соціокультурної ситуації в Україні.	4
15	Тема 16. Соціологія політики	Основні складові соціології політики. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.	6
16	Тема 17. Соціологія праці та управління	Основні етапи розвитку соціологічного знання про економічну сферу.	4

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст питань теми, що виносяться на вивчення	Кількість годин
17	Тема 18. Соціологія конфлікту	Соціологічні теорії конфлікту. Структура та динамічні показники конфліктів.	4
18	Тема 19. Соціологія девіації та соціальний контроль	Теорії девіантної поведінки. Причини і види девіантної поведінки.	4
19	Тема 20. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів	Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Специфіка соціокультурної ситуації в Україні. Соціологічні підходи до аналізу політичних реалій. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні. Соціологія праці й управління, її поняття і категорії. Роль соціології у дослідженні економічних процесів у сучасній Україні. Поняття конфлікту, його соціальна природа та Управління соціальними конфліктами.	2
20	Тема 21. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження	Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження.	2
21	Тема 22. Методична частина програми конкретно-соціологічного дослідження	Розрахунок і обґрунтування вибірки. Робочий плани дослідження.	4
22	Тема 23. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень	Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки. Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Стратегічний та робочий плани дослідження.	2
Разом			84

4. Форми та методи викладання, навчання і оцінювання

4.1. Форми та методи поточного викладання: проблемна лекція; семінар-дискусія; виконання науково-дослідних завдань; робота в групах; інтелектуальні ігри та вікторини; дистанційне навчання з використанням системи Moodle.

4.2. Форми та методи поточного контролю: усне та письмове опитування; захист творчих чи контрольних письмових робіт: есе, рефератів; презентації; тестові завдання.

4.3. Форми та методи підсумкового контролю: залік.

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тести;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

6.1. Шкала оцінювання з ОК у балах за всі види навчальної діяльності (шкала Інституту), яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну (державну) шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Диференційований залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано з оцінкою «відмінно»
82-89	B (дуже добре)	Добре	Зараховано з оцінкою «добре»
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	Зараховано з оцінкою «задовільно»
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

6.2. Розподіл вагових коефіцієнтів за змістовими модулями оцінювання складових поточного та підсумкового контролю результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з вивчення ОК «Соціологія і соціальна інклюзія»:

6.2.1. Розподіл вагових коефіцієнтів для заліку (для денної форми навчання):
Залік:

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2 Рейтингова (підсумкова) оцінка за змістовий модуль 2, враховуючи поточне опитування)				Рейтингова (підсумкова) оцінка з ОК (100 балів) або Залік
40 %			60 %				100
T1	...	T14	T15...	...	...	T23	

6.2.2. Розподіл вагових коефіцієнтів для заліку (для заочної форми навчання):
Залік:

МКР			Підсумкова оцінка за змістовий модуль, враховуючи оцінку за захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення				Рейтингова (підсумкова) оцінка з ОК (100 балів) або Залік
60 %			40 %				100
T1	...	T14	T15...	...	...	T23	

7. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності здобувача вищої освіти

7.1. Компетентності (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Здобувач має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Здобувач володіє узагальненими знаннями з ОК, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми,

	застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Здобувач володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні ОК; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Здобувач вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання здобувача досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Здобувач правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Здобувач розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Здобувач розуміє сутність ОК, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Здобувач володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Здобувач намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Здобувач мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.

1-34	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

7.2. Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання здійснюється за 100-бальною системою.

7.3. Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

7.4. Оцінювання захисту навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

7.5. Оцінювання заліку здійснюється за 100-бальною системою.

8. Інструменти, обладнання, програмне, методичне забезпечення ОК

1. Робоча програма ОК.
2. Плани занять, конспекти лекцій.
3. Перелік основної та додаткової літератури.
4. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять з комплектами завдань.
5. Навчальні наочні посібники, технічні засоби навчання, презентації тощо.
6. Засоби поточного контролю.
7. Комплекс контрольних робіт для визначення залишкових знань з ОК.
8. Електронні підручники.
9. Методичні розробки для проведення окремих занять.
10. Відео- та фотофрагменти з тем ОК.

8. Перелік питань для заліку з ОК «Соціологія та соціальна інклюзія»

1. Соціологія і соціальна інклюзія як сучасна наука.
2. Соціологія й соціальна інклюзія та її місце в системі сучасних наук.
3. Об'єкт і предмет соціології.
4. Закони, категорії і методи соціології.
5. Структура і рівні соціологічного знання.
6. Основні функції соціології.
7. Зв'язок соціології з іншими суспільними науками.
8. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки.
9. Логіка виникнення соціології.
10. О. Конт — засновник соціології.
11. Г. Спенсер як продовжувач позитивістської лінії в соціології.
12. Соціологічний позитивізм.
13. Соціологічний психологізм.
14. Класична соціологія.
15. Соціологія Е. Дюркгайма.
16. Соціологія М. Вебера.
17. Німецька формальна соціологія (Г. Зіммель та Ф. Тьонніс).
18. Соціологія другої половини XX ст. Майбутнє соціології.

19. Характерні риси сучасної соціології.
20. Структурні парадигми теоретичної соціології.
21. Інтерпретативні парадигми сучасної соціології.
22. Емпірична соціологія.
23. Теорія постіндустріального суспільства та постмодернізм.
24. Що чекає соціологію у майбутньому?
25. Основні етапи розвитку української соціології.
26. Витоки української протосоціології.
27. Початки української соціології.
28. Розвиток вітчизняної соціології у ХХ ст.
29. Соціологічні дослідження українських учених ХХ-ст в еміграції.
30. Розвиток української соціології з часів незалежної України до сьогодення.
31. Основні етапи розвитку соціальної інклюзії.
32. Процес зародження й становлення соціальної інклюзії в країнах світу.
33. Розвиток інклюзивної освіти в Україні.
34. Суспільство як цілісна система.
35. Суспільство і природа.
36. Системний підхід до суспільства в соціології.
37. Джерела і характер суспільного розвитку.
38. Суб'єкти суспільного життя.
39. Соціологія особистості.
40. Ключові поняття і категорії соціології особистості.
41. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість.
42. Основні проблеми соціології особистості.
43. Соціологія сім'ї.
44. Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група.
45. Система категорій соціологічного дослідження сім'ї.
46. Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці.
47. Тенденції розвитку сучасної сім'ї.
48. Соціологія молоді.
49. Місце соціології молоді в системі соціологічного знання.
50. Місце соціології молоді в державній молодіжній політиці.
51. Основні поняття і категорії соціології молоді.
52. Дослідження соціології молоді в Україні.
53. Соціологія релігії.
54. Соціологія релігії як галузь наукового знання.
55. Виникнення та розвиток соціології релігії.
56. Релігія як предмет соціологічного аналізу.
57. Складові компоненти релігійності.
58. Суспільно-функціональний характер релігії.
59. Соціологічне осмислення релігійного життя в Україні.
60. Етносоціологія і соціологія нації.
61. Етносоціологія та предмет її дослідження.
62. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот.

63. Проблема нації в працях зарубіжних соціологів.
64. Основні концептуальні схеми соціології нації.
65. Проблема нації в працях українських соціологів.
66. Проблематика етносоціології.
67. Проблематика соціології нації.
68. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні та їхня специфіка.
69. Сфери життєдіяльності соціальних суб'єктів.
70. Соціологія культури.
71. Методологічні засади соціологічного аналізу культури.
72. Поняття культури та специфіка її дослідження в соціології.
73. Основні категорії соціології культури.
74. Специфіка соціокультурної ситуації в Україні.
75. Соціологія політики.
76. Соціологічні підходи до аналізу політичних реалій.
77. Поняття і категорії соціології політики.
78. Основні складові соціології політики.
79. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.
80. Соціологія праці та управління.
81. Основні етапи розвитку соціологічного знання про економічну сферу.
82. Соціологія праці й управління, її поняття і категорії.
83. Роль соціології у дослідженні економічних процесів у сучасній Україні.
84. Соціологія конфлікту.
85. Поняття конфлікту, його соціальна природа.
86. Функції конфліктів у суспільстві.
87. Становлення соціології конфлікту.
88. Соціологічні теорії конфлікту.
89. Структура та динамічні показники конфліктів.
90. Управління соціальними конфліктами.
91. Організація і проведення конкретно-соціологічних досліджень.
92. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження.
93. Проведення конкретно-соціологічного дослідження, його етапи.
94. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки.
95. Основні складники методологічної частини програми соціологічного дослідження.
96. Методична частина програми соціологічного дослідження.
97. Розрахунок і обґрунтування вибірки.
98. Стратегічний та робочий плани дослідження.
99. Основні методи соціологічного дослідження.
100. Анкетування як метод соціологічного дослідження.
101. Інтерв'ю як метод соціологічного дослідження.
102. Опитування як ефективний метод соціологічного дослідження.

10. Рекомендовані джерела інформації

10.1. Нормативно-правова база

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.
3. Лист Міністерства освіти і науки України від 30.12.2015 № 1/9-633 «Про формування органів управління освітою». URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/other/49450>
4. Лист Міністерства освіти і науки України від 27.10.2016 №1/9-570 «Про діяльність районних (міських) методичних кабінетів (центрів), методичних служб ОТГ». URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=560>.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 №509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
8. Проект постанови КМУ «Про затвердження Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників». <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-rozrobilo-polozhennya-pro-centr-profesijnogo-rozvitku-pedagogichnih-pracivnikiv-dokument-URL>
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://decentralization.gov.ua/education/legislation>.
11. Сидоренко В.В. Методична діяльність в умовах децентралізації освіти в Україні. Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 14-21.05.2018 р. URL: <https://drive.google.com/file/d/15cOXwHM3Cmhz4HJ6ts5gIFn2JSgn74P-/view>.
12. Указ Президента України №195/200 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі» від 25.05.2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>

10.2. Основна література

1. Гендерний аудит доступності : методичні рекомендації / Л. Ю. Байда, Я. В. Грибальський ; Нац. Асамблея людей з інвалідністю України. Київ, 2018. 72 с.
2. Головатий М.Ф. Соціологія молоді: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2006. 2-ге вид. переробл. і допов. 304 с.

3. Городяненко В. Соціологія: Підручник / За ред. В. Городяненка. Київ, 2002. 251 с.
4. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика: колект. монографія / Е. А. Данілавічюте, С. П. Миронова, Н. Г. Пахомова, О. М. Таранченко [та ін.]; за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.
5. Даниленко Л. І. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. Київ : 2007. 128 с.
6. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 239 с.
7. Докаш В. І. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів, 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
8. Докаш В. І. Соціологія релігії : навч. посібник / В. І. Докаш. Чернівці: ЧНУ. 2010. 254 с.
9. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні». 2011. URL: www.education-inclusive.com. www.ussf.kiev.ua.
10. Кжаклевска Е., Вільямсон Г. Молодіжна політика в Україні. Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи / За ред. Е. Кжаклевської, Г. Вільямсона та ін. Надруковано в Раді Європи: Рада Європи, 2013. 192 с.
11. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: науково-методичний посібник / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук, Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 274 с.
12. Колупаєва А. А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). Київ : «А.С.К.», 2012. 31 с.
13. Кузьменко Т. М. Соціологія. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 320 с.
14. Макеев С., Коваліско Н. Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях. Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. 299 с.
15. Осипова Н. П. Соціологія: підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
16. Перегуда Є. В. Соціологія: навчальний посібник / Є. В. Перегуда та ін. Київ : КНУБА, 2012. 140 с.
17. Піча В. М. Соціологія: підручник / За ред. докт. соціол. наук, проф. В. М. Піча. 4-те видання, виправлене. Львів : "Магнолія 2006". 2009. 296 с.
18. Скокова Л. Г. Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри. Київ : Інститут соціології НАН України, 2021. 295 с.
19. Требіна М. П. Соціологія : Підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П.

Клімова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2010. 224 с.

20. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Львівський національний університет імені Івана Франка. Видання четверте, перероблене і доповнене Львів, Кальварія, 2004. 543 с.

10.3. Додаткова література

1. Акимов Д. Україна на пути к демократии (социологический анализ тенденций демократического развития). *Соціальні виміри суспільства*. Зб. наук. праць. Вип.5. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2002. С.56-67.
2. Вовченко О.А. Вплив емоційного інтелекту на процеси соціалізації підлітків з порушеннями психофізичного розвитку. *Перспективи та інновації науки. Серія Психологія*. Вип. 5 (5). 2021. С. 747-760
3. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : Монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2009. 272с.: іл. (Серія «Інклюзивна освіта»).
4. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та на перспективу. Київ : 2003. 36с.
5. Мартинов А. Історична соціологія: У пошуках міждисциплінарного синтезу. *Соціологія: Теорія, методи, маркетинг*. 2003. № 2. С.122-130.
6. Платаш Л. Б. Механізми державно-громадського впровадження інклюзивної освіти в Україні (1990-2020 pp.). *Public and municipal administration: theory, methodology, practice: Collective monograph. Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing"*, 2020. 324 p. (Pp. 162-187).
7. Палилюлько О. М., Завадська І. М. Ініціативи соціального захисту населення в умовах воєнного стану та перспективи удосконалення роботи соціальних служб України Економічний аналіз. Західноукраїнський національний університет Серія : Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика м. Тернопіль, Том 33, № 3, 2022р. С.111-122.
8. Гуменюк І. М., Палилюлько О. М., Сторожук Н. Р. Пріоритетні соціальні проблеми населення України в період воєнного стану Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка Серія: «Соціальна робота». 2022. № 1. Київ. С.46-54.
9. Палилюлько О. М., Завадська І. М. Права осіб з інвалідністю: історичний експурс і Ефективність соціальної допомоги. *Інклюзія і суспільство*. Кам'янець-Подільський: Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2023. № 1. С. 76-81
10. Сак Т. В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі : навч. курс та наук.(метод. посіб. / Т. В. Сак. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 168 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
11. Смакота В. Цінності і норми в соціології (теоретико-методологічний аспект). *Соціальні виміри суспільства*. Зб. наук. праць. Вип.5. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2002. С. 210-220.

12. Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько-канадський досвід). Матеріали Міжнародної конференції. Київ, 25 – 26 травня 2004 р.
13. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. [2-ге вид.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», вид. ФОП Чернявський Д., 2019. 170 с.
14. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки [текст]: підручник / З. М. Шевців. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 248 с.
15. Щербань П. Концепція «Сім'я і родинне виховання». *Рідна школа*, 1996. № 11-12.- с.15-20.
16. Andrews, J., Lupart, J. (2000) *The Inclusive Classroom: Educating Exceptional Children*. (2nd Edition). Scarborough, Nelson Canada, 25-48. Chapters 2, 7, 8.
17. Giangreco, M.F., Dennis, R., Cloninger, C., Edelman, S., Schattman (1993). «I've counted Jon»: Transformational experiences of teachers educating students with disabilities. *Exceptional Children*, 59(4), 359-372.
18. McGhie-Richmond, D., Underwood, K., Jordan, A. (2007). *Developing Effective Instructional Strategies for Teaching in Inclusive classrooms*. Exceptionality Education Canada, 17(1/2), 27-52.

10.4. Інформаційні ресурси

<https://ab.uu.edu.ua/edu-discipline/socincluziya>.
<http://krasnokutsk.irc.org.ua/socialna-inkluziya-14-44-10-17-04-2019/>
<http://obrii.com.ua/main/26615-shho-take-sotsiologiya.html>.
<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/12295/>.
<https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/30068/>.
<https://pdp.nacs.gov.ua/courses/sotsialna-inkluziia-yak-polityka-rivnykh-mozhlyvostei>.
<https://sites.google.com/site/leschukvasyl/sociologia-ak-nauka-pro-suspilstvo>.
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F>.
<http://www.zakinppo.org.ua/zagalni-novini/216-anonsi/5062-socialna-inkluzija-v-novij-ukrainskij-shkoli>.